

Jaarverslag 2007

Vereniging
Het Zonnehuis
inzet voor waardige zorg

Bij een water

*In het helder eenzaam water
staar ik zonde en leed voorbij;
zachten donkerder en later
gaan de wolken onder mij.*

*Welke droomen – geesten? waren 't
die mijn strijd hebben gesticht;
'k zie alleen mijzelf van starend
aangezicht tot aangezicht.*

*Een oud blad komt neergedwereld
uit geritsel dat ik hoor;
rimpelend gaat een wereld
met mij onder mij te loor
zonder vroeger, zonder later.*

*Geheimzinnig helder blijft
weldra weer het eenzaam water.*

*Waar het, neergedwereld, drijft,
voelt mijn hart, in het bezinnen
van een heimwee oud en groot,
dat het den dood gaat beminnen
en het leven om den dood.*

*A. Roland Holst
1921*

Inhoud

Bij een water	2
Gewoon bijzonder	5
Waardige Zorg: verhelderen	7
Waardige Zorg: verbeteren	9
Waardige Zorg: communiceren	19
Waardige Zorg: organiseren	21

A close-up photograph of a chrome faucet in a white sink. Water is running from the faucet into the drain. The image is bright and clean, with a soft focus on the background.

*In het helder eenzaam water
staar ik zonde en leed voorbij;
zachtaan donkerder en later
gaan de wolken onder mij.*

De mens mijmert over leven en dood, heden en verleden. Gebruikt daarbij symbolen als water en materie, donker en licht. Geen gedicht brengt beter tot uitdrukking waar zoveel mensen mee worstelen, de bezinning op het leven, de dood. De vraag waartoe, de aanvaarding van het einde en het ontstaan – telkens weer – van nieuw leven.

De doorzichtige draad door dit jaarverslag is water en staat symbool voor de zorg aan kwetsbare ouderen. Water is gewoon en bijzonder tegelijk, bezit een ongekende rijkdom aan verschijningsvormen, symboliek en kracht, is drager en bron van leven maar ook van de dood.

Met het beleidsplan *“Inzet voor waardige zorg 2006-2010”*¹ heeft Vereniging Het Zonnehuis de koers voor de komende jaren uitgezet. Een nieuwe koers als uitvloeisel van een proces van reorganisatie dat eind 2006 werd afgesloten, waarbij de Vereniging en het zorgbedrijf – de Zonnehuis Groep – als zelfstandige organisaties zijn verdergegaan. De inzet richt zich op ouderen in de vierde leeftijd die de regie over het eigen leven hebben verloren en die permanente intensieve zorg nodig hebben. Deze ouderen hebben veelal complexe, samengestelde zorgvragen. Voor hen vallen leven, zorg en wonen samen in een situatie die daar omheen is georganiseerd (meestal een verpleeg- of verzorgingshuis). Zij hebben steun nodig door hun afhankelijkheid en vaak zwakke maatschappelijke positie. Hun situatie behoeft aandacht en verbetering.

Waardige Zorg

De Vereniging fungeert als platform, dat maatschappelijk agendeert, onderzoekt en ontwikkelt. Door het organiseren van bijeenkomsten, het verzamelen en inventariseren van ervaringen met de zorg en het verspreiden van kennis en ervaring, wordt verdere invulling aan waardige zorg gegeven. Maatschappelijke aandacht voor, ontwikkeling en onderzoek van waardige zorg moet resulteren in aanzienlijke verbetering van de kwaliteit van leven van verpleeghuisbewoners.

Met inzet voor waardige zorg draagt Vereniging Het Zonnehuis bij aan een cultuur binnen verpleeghuizen die recht doet aan een menswaardig bestaan voor bewoners. In haar werkzaamheden wordt de Vereniging geïnspireerd door haar protestants-christelijke identiteit en overwegingen van zingeving, solidariteit en gemeenschap. Dit overeenkomstig haar traditie als grondlegster van de verpleeghuiszorg in Nederland. Op 24 mei 2008 bestaat Vereniging Het Zonnehuis 87 jaar.

¹ Het beleidsplan *“Inzet voor waardige zorg 2006-2010”* is goedgekeurd door de Algemene Vergadering gehouden op 1 december 2006 te Doorn. Geïnteresseerden kunnen het beleidsplan opvragen bij Vereniging Het Zonnehuis.

*Welke dromen - geesten? waren 't
die mijn strijd hebben gesticht;
'k zie alleen mijzelf van starend
aangezicht tot aangezicht.*

Wat betekent waardige zorg voor mensen die wonen en werken in een verpleeghuis? Het lijkt zo helder, zo vanzelfsprekend. Iedereen heeft er wel een voorstelling van. Toch: wat moet men verstaan onder *waardig*?

Om met het laatste te beginnen: behalve alledaagse zorg (waaronder wassen, aankleden, toiletgang) is er bij bewoners van verpleeghuizen vooral sprake van medische en verpleegkundige zorg. In tegenstelling tot de redelijk eenvoudige alledaagse zorg heeft men bij behandeling en verpleging te maken met complexe, samengestelde zorgvragen. De inspanningen binnen de verpleeghuizen richten zich op ouderen die de regie over het eigen leven hebben verloren en die permanente, intensieve zorg nodig hebben. Ze zijn gebaseerd op een morele opvatting. Van zware zorg afhankelijke ouderen zijn toe aan de afronding van het leven.

Zij verdienen zorg die wordt gekenmerkt door liefdevolle aandacht, respect en kwaliteit van leven. Dit alles in een omgeving waar verlies, rouwbeleving en -verwerking altijd aanwezig zijn. Naar de buitenwacht roept dit een beeld op van een instituut waar men maar liever uitblijft, een noodzakelijk kwaad. Beeldvorming en gebrek aan kennis bemoeilijken de dialoog over gewenste verpleeghuiszorg en roepen tegenstellingen op. Het doorgaans verhullende taalgebruik werpt een façade op die de onjuiste beeldvorming versterkt. Er is sprake van frictie over de inzet van verzorgenden en de regelgeving waaraan zij zich te houden hebben, over de zorg die we kwetsbare ouderen toewensen en de praktijk van alledag. Bovendien zijn wonen en zorg ondergebracht onder één dak, twee disciplines die niet aan elkaar gelijk zijn. De normen en waarden die gehanteerd worden ten aanzien van het beoordelen van een huishouden (het wonen) en het behandelen en ver-

zorgen van de bewoners (de medisch/verpleegkundige zorg) zijn evenmin gelijk en kunnen soms zelfs strijdig zijn. Wat verstaan moet worden onder waardige zorg is dan ook niet gemakkelijk te omschrijven. De Vereniging zag zich begin van het jaar geplaatst voor de opgave om het concept nader te concretiseren.

Congres Waardige Zorg

De aftrap werd gegeven met het congres dat op 30 augustus 2007 is georganiseerd en een volle zaal belangstellenden trok. Het toeval wilde dat Zorgcombinatie Zwolle in 2007 naar een nieuwe omgeving verhuisde. De nieuwbouw is zo vormgegeven dat aan de diverse individuele behoeften van ook de meest aan bed gekluisterde bewoners tegemoet wordt gekomen. De kern is kleinschalige zorg, met veel aandacht voor wonen en welzijn. Deze omgeving bood de juiste huisvesting voor het congres Waardige Zorg, dat voorafgaand aan de officiële opening van het nieuwe Zonnehuis werd gehouden.

Robbert Huijsman² riep de sector op om zelf in beweging te komen en toe te werken naar een 'Urgenda' voor waardige verpleeghuiszorg. Dit nadat hij de vraag had gesteld wat er toch aan de hand is met het thema verpleeghuiszorg dat zo velen elkaar bestrijden met allerlei visies over hoe het moet of niet moet. Hoe het veelal niet moet konden de aanwezigen na afloop lezen in het boekje *Thuis Wezen, gesprekken over waardige zorg*, opgesteld door Tineke van den Klinkenberg en Hetti Willemse. Deze uitgave, waarin 14 mensen zijn

² Prof.dr. R. Huijsman MBA, directeur Zorgconsult, hoogleraar integraal zorgmanagement, Erasmus Universiteit Rotterdam, voorzitter congres.

geïnterviewd over hoe zij het wonen, werken en op bezoek komen in een verpleeghuis ervaren, is na afloop op grote schaal verspreid en heeft veel publicitaire aandacht gekregen. De inleidingen die tijdens het congres zijn uitgesproken, zijn gebundeld in een uitgave die op te vragen is bij de Vereniging.

Rondetafelgesprekken

De discussie kreeg verdere vorm en inhoud in een drietal rondetafelgesprekken die aansluitend aan het congres werden georganiseerd. Voor deze gesprekken werden zorgmanagers, wetenschappers, adviseurs werkzaam in de verpleeghuiszorg, beleidsmakers en bestuurders uitgenodigd. Ze brachten een verdere verdieping van het thema aan en leverden ook nieuwe inzichten op. Duidelijk werd dat het klagen, waar de sector zich altijd door heeft gekenmerkt, was vervangen door een inspanning gericht om met alle middelen zich waarlijk in te zetten voor goede zorg. Zorg die meer behelst dan alleen het medisch-verpleegkundige, met veel meer aandacht voor welzijn en kwaliteit van leven. Omschreven als *"in het verpleeghuis moet de 'ontmoeting' centraal staan. Daarmee bevordert je het begrip 'waardigheid'. Je mag zijn die je bent, die je wilt zijn. Dit geldt voor iedereen"*. Aandacht ook voor de emotie tijdens het moment dat de verhuizing van eigen woning naar verpleeghuis onafwendbaar wordt. Dit moment werd als een cruciaal moment omschreven in de verhouding cliënt, familie en verpleeghuis. De financiering van zorg moet anders. Er moet meer ruimte komen voor eigen inbreng vanuit de cliënt, zodat deze ook meer zeggenschap krijgt over zijn leven. Er moet een klantvolgende keten ontstaan, in plaats van een klantvolgend budget. Bestuurders pleiten voor meer openheid naar de samenleving, waarin duidelijk wordt gecommuniceerd dat bepaalde zorg niet geboden wordt ook al is deze geïndiceerd. Unaniem was men over de waardevolle en onontbeerlijke participatie van familie in de zorg.

Platform

De uitkomsten van het congres en de rondetafelgesprekken gaven een eerste invulling aan waardige zorg. In 2007 is een begin gemaakt met verduidelijking wat onder waardige zorg moet worden verstaan. Hiermee wordt in 2008 verder gegaan. Nieuwe projecten, zoals het verzamelen van en werken met levensverhalen en het betrekken van naasten bij verpleeghuiszorg dragen mede bij aan verdere uitwerking en concretisering. Al eerder is genoemd dat Vereniging Het Zonnehuis fungeert als platform Waardige Zorg, dat maatschappelijk agendeert, onderzoekt en ontwikkelt. Als zodanig maakt Vereniging Het Zonnehuis niet alleen wetenschappelijk onderzoek, maar ook op de praktijk gerichte verbeterprojecten financieel mede mogelijk door haar subsidiebeleid. De opbrengst van deze projecten, discussie en reacties zullen continu inhoudelijk het concept waardige zorg voeden en verduidelijken.

Op het terrein van de zorg, opvang en begeleiding van kwetsbare ouderen wordt over het geheel genomen onvoldoende theoretisch en praktisch onderzoek verricht. In het opvullen van deze al jaren bestaande lacune kan Vereniging Het Zonnehuis slechts een geringe bijdrage leveren. Een deel van de financiële middelen die de Vereniging ter beschikking staan, worden ingezet om theoretisch en praktisch onderzoek en op de praktijk van de zorgverlening gerichte projecten mogelijk te maken.

Bij grote vraagstukken treedt de Vereniging als medefinancier op, tezamen met andere organisaties, instellingen of ministeries. In sommige gevallen verleent zij actieve ondersteuning bij het vinden van medefinanciers. Bij kleinere projecten die ingediend worden vanuit deelnemende instellingen aan de Zonnehuis Groep, is zij vaak enig financier. Het accent van haar subsidiebeleid ligt vooral op de financiële ondersteuning aan praktisch onderzoek en op de praktijk van de zorgverlening gerichte projecten. Daarnaast heeft de Vereniging twee bijzondere leerstoelen aan de Vrije Universiteit en ondersteunt zij wetenschappelijk onderzoek dat verricht wordt vanuit deze leerstoelen.

Aanvragen voor subsidie van wetenschappelijk onderzoek worden voorgelegd aan een Commissie van Advies. Via het platform Waardige Zorg en het kenniscentrum Zonnehuis Academie worden de uitkomsten van onderzoek en verbeterprojecten verspreid. Onderzoek en projecten vallen binnen een drietal thema's:

- ontmoeting in de zorg: waardige zorg verbetert kwaliteit van leven. Dit vraagt niet alleen om ontmoeting in intermenselijke relaties, maar ook om aandacht voor bejegening, beleving, zingeving en levensbeschouwing in de zorg;
- betrokkenheid bij de zorg: waardige zorg wordt gegeven door gemotiveerde en goed opgeleide zorgverleners. Maar ook partners, familie, vrijwilligers en de omringende samenleving kunnen eraan bijdragen.
- zorgen op maat: waardige zorg is gebaseerd op daadwerkelijke wensen en behoeften. Dit moet worden georganiseerd in vormen en met hulpmiddelen die het op maat zorgen mogelijk maken.

De diversiteit in projecten, wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek doet recht aan de 87-jarige historie van de Vereniging, waarin zij zich voortdurend heeft ingezet voor afhankelijke ouderen. Hieruit blijkt tevens haar maatschappelijk belang. Zij functioneert tussen het publieke en private domein in, tussen overheid, markt en burger. In dit tussengebied krijgen bevlogen mensen, instellingen voor verpleging en verzorging en instituten voor onderzoek de kans datgene te doen wat belangrijk is, zonder exclusief afhankelijk te zijn van overheids subsidies of rekening te hoeven houden met commerciële belangen van marktpartijen.

Voor informatie over onderzoek en projecten was men vooral aangewezen op jaarverslagen. In 2007 is in een overzichtelijke brochure een groot deel van deze projecten en onderzoeken vermeld.³ Hieronder staat een overzicht van projecten die in 2006 zijn gestart en doorlopen in 2007 en verder opgenomen. De projecten zijn gegroepeerd onder de drie bovengenoemde thema's.

Ontmoeting in de zorg

Levensboeken

(Prof.dr. R. Ganzevoort, Protestantse Theologische Universiteit Kampen)

Verhuizen naar een verpleeg- of verzorgingshuis is een ingrijpende periode in het leven. Een periode waarin de vraag naar de identiteit en de zin van het eigen leven ineens scherp naar voren komt. Het levensboek is een middel om ouderen met deze vragen te helpen. Het voordeel van deze methode is, dat er gebruik gemaakt kan worden van non-verbale middelen, zoals foto's, knipsels en andere tastbare herinneringen. Dit maakt de methode ook geschikt voor mensen met een mindere verbale insteek, minder opleiding en met uiteenlopende culturele achtergronden. Ook zijn er in de toepassing talrijke aanknopingspunten voor samenwerking tussen zorginstel-

³ Zonnehuis Special: "Wat gebeurt er met uw bijdrage". Te verkrijgen via Vereniging Het Zonnehuis

*Een oud blad
komt neergedwereld
uit geritsel dat ik hoor;*

ling enerzijds en andere maatschappelijke groeperingen op het gebied van welzijn, cultuur en levensbeschouwing, zoals vrijwilligersorganisaties en kerken anderzijds.

Geestelijke verzorging

(Ds. P.J. Van der Wal; geestelijk verzorger Zorgcombinatie Nieuwe Maas)

Hoe houd je je staande als je leven door ziekte en gebrek beheerst wordt? Geestelijk verzorgers proberen met begeleiding en ondersteuning bij te staan. Dáár ligt de belangrijkste taak: er zijn voor mensen, luisteren, praten, belangstelling en begrip tonen. Is het leven in een crisis geraakt, dan komt zingeving nadrukkelijk naar voren, ook bij mensen die daar nooit zo mee bezig waren. Aandacht voor levensvragen helpt de crisis te boven komen en maakt weerbaar. Het onderzoek naar plaats en betekenis van geestelijk verzorging probeert bovenal geestelijke verzorging een gezicht te geven. Wat houdt de behoefte aan geestelijke zorg onder bewoners en hun naasten, medewerkers en vrijwilligers in? Hoeveel aandacht is er voor geestelijke zorg op alle niveaus binnen de zorginstelling? Hoe kijken wijkgebonden werkers in zorg en welzijn aan tegen geestelijk verzorgers opererend vanuit de zorginstelling? Hoe denken zorgverzekeraars en politieke beleidsmakers over geestelijke zorg en geestelijke verzorging, zowel in als buiten het verpleeghuis. Het onderzoek moet inzicht verschaffen in deze en meer vragen. Eerste resultaten van het onderzoek leverden het volgende op:

- geestelijke verzorging blijkt heel belangrijk te zijn voor veel mensen, maar de grote betekenis ervan wordt meestal pas ervaren in het contact zelf;
- geestelijke verzorging draagt in grote mate bij aan de innerlijke kracht om met de situatie om te gaan en het geestelijk welzijn van mensen. Negatieve gevoelens verdwijnen in het individuele contact, positieve gevoelens stijgen explosief;
- in de ontmoeting gebeurt het, dan is het niveau van welbevinden het hoogst;
- de geestelijk verzorger is medereflectant in de kunst van het ouder worden.

Het onderzoek moet resulteren in de promotie van de onderzoeker.

Vertaling Full Circle : 'k Zou zo graag een ketting rijden

(Ds. P.J. Van der Wal, Ds. M. Boelhouwer, geestelijk verzorgers Zorgcombinatie Nieuwe Maas en Zorggroep Apeldoorn e.o.)

Werken onder mensen met dementie is zoeken naar mogelijkheden van contact. In deze vertaling van Full Circle, *Spiritual Therapy for the Elderly* bieden de auteurs een vorm van kringgesprek voor ouderen aan, met speciale aandacht voor mensen met dementie. Peterjan van der Wal en Marion Boelhouwer hebben

niet alleen de vertaling verzorgd, maar het boek ook meer toegesneden op de Nederlandse situatie. "k Zou zo graag een ketting rijden" is een werkboek waarin thema's voor kringgesprekken met ouderen worden aangereikt, die heel basaal onze levenskring bestrijken. Daarbij nemen naast woorden ook liederen en zintuiglijke benadering een grote plaats in. Dat helpt mensen weer in contact te komen met elkaar, met zichzelf en met wat hen ten diepste beweegt. Het boek is verschenen bij Uitgeverij Boekencentrum.

ZorgDier

(Een project binnen Woonzorgcentrum Westerkwartier)

Wie op hoge leeftijd naar een zorginstelling verhuist, mag meestal geen huisdieren meenemen. De vrees voor overlast voor andere bewoners en de verpleging is de meest voorkomende reden waarom huisdieren geweerd worden. Aan de andere kant is het een verdrietig moment voor de bewoner als hij afscheid moet nemen van zijn geliefde huisdier. Op de toch al moeilijke beslissing om naar een verpleeghuis te verhuizen drukt dit afscheid extra zwaar. Mensen houden huisdieren niet voor niets. Ze nemen een prominente plaats in bij kinderen en volwassenen, zijn vaak een troost bij verdriet en verminderen de eenzaamheid. De dagelijkse verzorging vormt een vast dagelijks terugkerend patroon. Vooral die verzorging betekent dat de bewoner nog een doel heeft in zijn/haar leven. Uit onderzoek blijkt dat het wegvallen van elke doelstelling van invloed is op het welzijn van de cliënt. Rondom een huisdier verzamelen zich altijd mensen, waardoor contacten worden gelegd. De betekenis van huisdieren voor kinderen is al uitgebreid wetenschappelijk onderzocht, de betekenis voor dementerende ouderen dateert van de afgelopen jaren. Onderzoek toont aan dat demente bewoners die aan het eind van de middag onrustig worden, zich merkbaar ontspannen wanneer zij op dat moment bezoek krijgen van een hond en zijn baas. Ook het sociale gedrag neemt toe (lachen, naar de hond kijken, aaien, met elkaar praten). Er zijn ook aanwijzingen voor lichamelijke veranderingen die met het rustgevend effect in verband kunnen staan: de bloeddruk en de hartslag gaan een beetje omlaag tijdens het bezoek van de hond. Stichting ZorgDier heeft in meerdere zorginstellingen successen geboekt met haar concept om getrainde vrijwilligers samen met hun huisdier in contact te brengen met bewoners. Woonzorgcentra Westerkwartier besloot om in het kader van haar kwaliteitsconcept een samenwerking aan te gaan. Bewoners kunnen (op verzoek of indicatie) aangeven individueel of in een groep bezoek te willen ontvangen van vrijwilligers met hun – goed getrainde – dieren. Bij positieve resultaten wordt bezien of zorgdierteams in meerdere bij de Zonnehuis Groep aangesloten instellingen ingezet kunnen worden.

Betrokken bij de zorg

Belevingsgerichte zorg

(Een project binnen Zorgcombinatie Zwolle)

In belevingsgerichte zorg zijn de persoonlijke ervaringen van de bewoner uitgangspunt van de zorg. De zorg is gericht op het verbeteren van het emotionele en sociale functioneren van mensen met dementie door hen te begeleiden in het omgaan met de gevolgen van de ziekte, en door aan te sluiten bij de individuele mogelijkheden en de subjectieve beleving. Deze zorg is van belang voor de kwaliteit van leven van dementerende ouderen.

Medewerkers die zorg verlenen aan dementerende ouderen worden geregeld geschoold in het leren aanvoelen en begrijpen van de gedachten en gevoelens die de oudere over zichzelf en zijn omgeving heeft. Teneinde deze wijze van werken stevig te verankeren binnen de instelling is een *ambassadeur belevingsgericht werken* aangesteld. Een specialist die een voorbeeldrol vervult en met de juiste houding, kennis en vaardigheden om te coachen en ervaringen om te zetten in ontwikkelingsmogelijkheden. De ambassadeur geeft beleidsmatig en belevingsgericht inhoud aan de ontwikkeling van belevingsgericht werken.

Inzet van 50-plussers in de zorg 'Excellent Senior Care'

(Een haalbaarheidstudie in Het Zonnehuis Doorn)

De sector kampt met een groeiend personeelstekort. 50-Plussers kunnen een oplossing zijn. En, uit een weliswaar niet representatief onderzoek bleek dat er een grote belangstelling is om part-time ingezet te worden in de zorg. 50-Plussers kunnen indien nodig met een extra cursus worden ingezet als woonmedewerker, verzorgende en activiteitenbegeleider. 50-Plussers hebben vanwege hun leeftijd vaak een ruimer oog voor de veiligheid van de cliënt en belangrijke

sociale vaardigheden zoals luisteren en geduld betrachten met bewoners en familie. Ze hebben vaak een realistische kijk op leven en dood, zodat ze doorgaans in staat zijn tot terminale begeleiding bij een naderend levenseinde zonder zichzelf daarbij te verliezen. Op verzoek van de Vereniging is een haalbaarheidsstudie opgezet om na te gaan of het mogelijk is 50-plussers in te zetten in de zware verpleeghuiszorg. De studie wijst uit dat een pilot haalbaar is. Ook de sociale partners staan hier zeer positief tegenover. Het onderzoek is begin 2007 afgesloten. De resultaten zijn in een rapport samengevat.

De Werkvloer Centraal

(Een project binnen Het Zonnehuis Doorn)

De Werkvloer Centraal is een arbeidsmotivatieproject voor medewerkers in de ouderenzorg. In het verpleeghuis draait het om de relatie tussen bewoners en de medewerkers op de werkvloer. Het werk van verzorgenden is moeilijk. Zij worden met vele kanten van het leven geconfronteerd met ziekte, agressie en de dood. Ze staan dagelijks voor dilemma's. Hoe ze ondanks de werkdruk goede zorg kunnen leveren. Hoe ze hun aandacht tussen de bewoners moeten verdelen. Hoe ze met bewoners, familie en collega's om moeten gaan. Dat levert nogal eens problemen op. Het uitgangspunt van het arbeidsmotivatieproject is dat aandacht voor de zorgenden cruciaal is voor een goede zorg. Dat reflectie voor medewerkers is nodig om scherp te kunnen blijven in hun werk en het mooie van zorg te kunnen blijven zien. Om goed voor anderen te kunnen zorgen moeten ze het gevoel hebben dat ze het werk goed aankunnen, dat ze gewaardeerd worden, en plezier in hun werk hebben. In de Werkvloer Centraal wordt sterk de nadruk gelegd op een verbinding met het management.

Zorgen op maat

Het Zorgschip

(Een project binnen Zorgcombinatie Zwolle)

Met Alzheimer Nederland is al geruime tijd gewerkt om een dagopvang voor dementerende binnenvaartschippers te realiseren. De gedachte hierachter is dat het 'in de vaart brengen' van een boot, met de aanwezigheid van alle noodzakelijk geachte zorgvoorzieningen, beter aansluit bij de belevingswereld van dementerende die in zijn/haar leven te maken heeft gehad met water en de velerlei aspecten van water. De eerste resultaten wijzen uit dat de mogelijkheid van dagopvang op een schip het proces van dementie vertraagt bij de binnenvaartschippers die van deze dagopvang gebruik maken. Eind 2006 is een mini-symposium georganiseerd waarin resultaten van proefvaarten werden gepresenteerd. Stichting Het Zorgschip zet zich in om deze vorm van dagopvang te continueren.

Dagbesteding voor mensen uit voormalig Nederlands-Indië (Zorgcombinatie Zwolle, Stichting Kembang Baru)

In de jaren 50 en 60 zijn er grote groepen Nederlands-Indische en Molukse mensen naar Nederland gekomen. Momenteel zijn veel van deze mensen op een leeftijd dat er welzijns- en zorgvragen ontstaan. Regelmatig blijkt dat de behoefte aan contact met mensen met dezelfde cultuur en taal groot is. Het project beoogt het bieden van een zinvolle dagbesteding voor ouderen uit voormalig Nederlands-Indië, die een sociale en/of zorgindicatie hebben, met als doel het voorkomen van sociaal isolement. Ook worden mantelzorgers een aantal dagdelen ontlast. Het project is in 2006 gestart met de voorbereidingen. Omdat de ruimte voor de dagbesteding zich moet lenen om de Indische sfeer herkenbaar te maken, kon het project pas daadwerkelijk starten na de verhuizing van Zorgcombinatie Zwolle in april 2007. Sindsdien nemen 12 deelnemers verdeeld over 2 dagen deel. De aanmeldingen blijven binnenkomen.

Bijzondere leerstoelen

Op het terrein van ouderenzorg wordt in Nederland relatief weinig onderzoek gedaan. Vanwege het groeiende aantal ouderen dat afhankelijk wordt van verpleging en verzorging en het groeiend aantal ouderen met dementie, zal de sector zich moeten richten op kennis en innovatie. Daarvoor is veel wetenschappelijk onderzoek nodig, maar een innovatiebudget zoals ondernemingen hebben, is er niet. De financiering van wetenschappelijk onderzoek moet dan vooral komen uit bijdragen van fondsen, particulieren en deels subsidies van ministeries. Bijzondere leerstoelen zijn bij uitstek geschikt om een brug te slaan tussen theorie en praktijk. Reden voor Vereniging Het Zonnehuis om twee bijzondere leerstoelen te vestigen aan de Vrije Universiteit in Amsterdam.

“Organisatie en beleid van zorg, in het bijzonder de rol van maatschappelijk ondernemerschap”

Aan de faculteit Sociale Wetenschappen is per 1 september 2006 voor een periode van vijf jaar deze bijzondere leerstoel gevestigd. Tot bijzonder hoogleeraar is benoemd dr. M.G. Boekholdt, tevens directeur van Vereniging Het Zonnehuis. De leeropdracht richt zich op ontwerp, inrichting en implementatie van relevante vraagstukken van organisatie en beleid van zorg. Kennisontwikkeling en toepassing richten zich op het concept maatschappelijk ondernemerschap in relatie tot strategieën en innovaties van zorgorganisaties, waarbij tevens de wisselwerking van deze organisaties met de sterk in ontwikkeling zijnde context wordt betrokken (wensen en behoeften van cliënten, wijzigingen in het zorgstelsel, maatschappelijke aandacht voor zorg), alsmede de wijze waarop vernieuwing grootschalig te organiseren. Op 27 maart is de oratie

gehouden met als titel Maatschappelijk ondernemen in zorg; mythe en werkelijkheid. Ontwikkelingen in de ouderenzorg zijn daarin kritisch belicht, gespiegeld aan opvattingen over maatschappelijk en strategisch ondernemerschap en vervolgens geplaatst in een perspectief van vernieuwing. De bijdragen aan onderwijs richten zich op seminars en gastcolleges.

Een beknopt overzicht van de gestarte onderzoeken aan deze leerstoel:

- strategisch ondernemen in de ouderenzorg. Het onderzoek richt zich op vernieuwing in zorgorganisaties en de voorwaarden waaronder deze succesvol zijn. De nadruk ligt op ondernemerschap vanuit de organisatie;
- onderzoek naar tijdsbeleving in de zorg voor somatische verpleeghuispatiënten;
- onderzoek naar maatschappelijk ondernemerschap en maatschappelijk rendement.

“Richtlijnontwikkeling voor diagnostiek en therapie bij hersenaandoeningen onder ouderen, in het bijzonder de dementieën”

In januari 2002 werd aan de faculteit Geneeskunde, vakgroep Verpleeghuisgeneeskunde de leerstoel gevestigd. Tot leerstoelhouder werd benoemd dr. J.A. Eefsting, tevens bestuurder van Zorgcombinatie Zwolle. Het onderzoek is gericht op verbetering van de zorg aan patiënten met dementie door middel van richtlijnontwikkeling voor diagnostiek en therapie. De bijdragen aan het onderwijs richten zich op nascholingscursussen. Verder worden incidenteel voordrachten en presentaties verzorgd op uitnodiging.

In 2007 is de leerstoel voor een periode van 5 jaar gecontinueerd. Hieronder volgt een beknopt overzicht van onderzoeken die in het kader van deze leerstoel worden verricht en financieel mede mogelijk worden gemaakt door Vereniging Het Zonnehuis:

Wetenschappelijk onderzoek

Onderstaand wetenschappelijk onderzoek wordt verricht aan de Vrije Universiteit, afdeling verpleeghuisgeneeskunde en psychiatrie.

Ontwikkeling van een multidisciplinaire richtlijn voor veilige zorg voor mensen met dementie:

De huidige vrijheidsbeperking in de zorg voor mensen met dementie biedt niet de noodzakelijke rechtsbescherming. Daarbij sluit de wet niet aan bij de praktijk. Wat zorgverleners zien als goede zorg, beschouwt de wet regelmatig als vrijheidsbeperking en waar de wet ‘gevaar’ noemt als criterium voor het inzetten van vrijheidsbeperkingen staat voor zorgverleners vaak het

bieden van veiligheid voorop. Een ander groot probleem vormen de woonvormen waar deze cliënten zorg en ondersteuning ontvangen. De zorgverlening verschuift steeds meer naar kleinschalige woonvormen waar bovendien steeds meer aandacht wordt gegeven aan de plaats van nieuwe zorgondersteunende en veiligheidsbevorderende technologie: domotica. Deze technologie heeft enerzijds als doel om de veiligheid en de kwaliteit van leven van cliënten te vergroten en dient anderzijds als alternatief voor meer traditionele ‘harde’ vrijheidsbeperkingen. In de afgelopen tijd is een groot aantal richtlijnen en handreikingen verschenen over vrijheidsbeperkingen en daarmee verwante zaken, waarbij de samenhang ver te zoeken is. Men kan spreken van enige wildgroei. Er is duidelijk behoefte aan een bij deze tijd en ontwikkelingen passend besluitvormingskader voor de toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen in de zorg voor mensen met dementie. Het onderzoek moet hierin voorzien.

Uitgangspunt hierbij is dat de richtlijn niet alleen moet aangeven wanneer vrijheidsbeperkingen mogen worden toegepast, maar vooral op welke wijze toepassing ervan kan worden voorkómen. De richtlijn moet zorgverleners concrete handreikingen bieden hoe zij de (ervaren) veiligheid en de (ervaren) autonomie van verzorgden kunnen bevorderen. Een dergelijke richtlijn kan een belangrijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van zorg en aan de transparantie van het handelen van zorgverleners.

Onderzoek naar vermijdbare ondervoeding in de verpleeghuissector

Geregeld kan men in kranten en tijdschriften lezen dat veel verpleeghuisbewoners ondervoed blijken te zijn. Het gaat, volgens deze publicaties, om een kwart van de verpleeghuisbewoners. Onbekend is echter hoe groot het percentage is dat al ondervoed was bij opname in het verpleeghuis. En of, bij wie en hoe snel de voedings-toestand na opname te beïnvloeden is. Kortom, tot op heden is niet bekend in welk percentage er sprake is van vermijdbare ondervoeding. Het onderzoek moet inzicht leveren in de vraag bij welk percentage verpleeghuisbewoners er sprake is van *vermijdbare* ondervoeding en met welke factoren dat samenhangt, met het doel om voeding efficiënter en effectiever en meer toegespitst op vermijdbare ondervoeding in te zetten.

ICT en serviceaanbod (FRUX)

Ouderen met (beginnende) dementie hebben veel zorg nodig. De zorgvraag betreft o.a. persoonlijke verzorging, mobiliteit en huishoudelijk werk. Mantelzorgers en verzorgenden hebben daarbij ook behoefte aan informatie over gedragsproblemen. En er is een toenemende wens om zo lang mogelijk thuis te blijven wonen. Om mensen met dementie de juiste zorg te kunnen geven is het

belangrijk om te weten wat zij nodig hebben. De ‘dynamisch interactieve sociale kaart’ die op dit moment wordt ontwikkeld, is een informatiesysteem waar hulpvragers en professionals regionaal gebruik van kunnen maken om een passend (gebundeld) serviceaanbod of –advies te vinden. Het verschaft persoonlijke en gedetailleerde informatie over dementie en het informeert over het beschikbare zorgaanbod en eventueel over de hiervoor benodigde verwijzingen en indicaties. Hierdoor stelt het mantelzorgers en verwijzers in staat om op een eenvoudige manier de zorg in te schakelen en te geven die nodig is.

Samenwerkende partners

Financiële ondersteuning aan wetenschappelijk onderzoek en praktijkgerichte projecten is niet de enige wijze waarop de Vereniging zich inzet voor waardige zorg. Door het aangaan van partnerships staat de Vereniging krachtiger in het veld, dan zij als zelfstandige partij kan zijn. Vereniging Het Zonnehuis neemt deel aan onderstaande partnerships:

ILC Zorg voor Later

Een eerdere bezinning op de toekomst van de Vereniging heeft geleid tot het initiatief Stichting Zorg voor Later. De stichting is samengegaan met de Nederlandse vertegenwoordiging van International Longevity Centres (ILC’s) om als non profit organisatie samen te werken op het terrein van onderzoek, voorlichting en acties op het gebied van vergrijzing en ontgroening. Haar belangrijkste doel is nieuwe kennis en praktische ondersteuning te bieden aan organisaties en personen. Dat gebeurt vanuit een positieve kijk op de gestegen levensverwachting en de economische, sociale en culturele meerwaarde die participerende en productieve ouderen kunnen bieden aan hun omgeving en aan de gehele samenleving. De vergrijzing is een ongekende maatschappelijke prestatie die de komende decennia verzilverd moet worden. ILC Zorg voor Later identificeert en promoot daarom manieren waarop oudere generaties in gezondheid en met inzet van al hun talenten kunnen bijdragen aan de vitaliteit van de samenleving, aan de toekomst van jongere generaties, en aan de voorbereiding op hun eigen oude dag. ILC Zorg voor Later streeft naar een breed draagvlak bij alle generaties, maar vooral bij de vitale middengeneraties (45-65), die verantwoordelijkheid kunnen en moeten nemen voor de planning van hun eigen toekomst en voor continue en zinvolle veranderingen die inspelen op demografische veranderingen.

Expertisenetwerk levensvragen en ouderen

Door de levensloop heen krijgt iedereen te maken met levensvragen of zingevingsvragen. Een goede kwaliteit van zorg betekent dat aandacht voor levensvragen in de

*rimpelend gaat een wereld
met mij onder mij te loor
zonder vroeger, zonder later.*

ouderenzorg een 'must' is. Echter bij veel zorginstellingen en in het welzijnswerk voor ouderen krijgt dit thema nog niet de aandacht die het verdient. Daarnaast ontbreekt het aan structurele verzameling, uitwisseling en verspreiding van kennis over o.a. beleidsinstrumenten, financieringsmogelijkheden en deskundigheidsbevordering en ervaringen. Vilans heeft het initiatief genomen om in samenwerking met andere organisaties⁴ hieraan iets te doen. Vilans en Vereniging Het Zonnehuis hebben elkaar in dit initiatief ontmoet. Dit heeft erin geresulteerd dat Vereniging Het Zonnehuis als kernpartner deelneemt in het Expertisenetwerk levensvragen en ouderen. Verschillende fondsen hebben een financiële bijdrage toegezegd. Kernpartners sturen en volgen het (jaar)programma van het Expertisenetwerk en leveren een bijdrage aan de concrete activiteiten ervan. Zij zorgen voor draagvlak, inhoudelijke input en delen in de uitkomsten, die zij ook actief verspreiden.

Vilans heeft een 9-tal projecten benoemd⁵. Vereniging Het Zonnehuis neemt actief deel aan het deelproject 'begeleide intervisiegroepen van intra- naar extramuraal' dat tot doel heeft een brug te slaan tussen de expertise van geestelijk verzorgers die werkzaam zijn in een intramurale setting enerzijds, en de ervaringen en behoeften van degenen die extramuraal of in op zichzelf staande kleinschalige voorzieningen met ouderen werken anderzijds.

Het deelproject is besproken binnen de reguliere bijeenkomsten van de geestelijk verzorgers werkzaam binnen de bij de Zonnehuis Groep aangesloten instellingen. Zij spraken zich unaniem voor deelname uit.

Stichting Architecturalia

Huisvesting voor ouderen wordt een van de belangrijkste opgaven voor de komende jaren. Belangrijker dan de kwantitatieve noodzaak voor nieuwe strategieën is de omstandigheid dat de bestaande voorzieningen steeds minder aan de veranderende vraag voldoen. Ouderen ontwikkelen andere wensen en behoeften, de politiek zet in op vraaggestuurde zorg en zorgaanbieders gedragen zich in toenemende mate als maatschappelijk ondernemer. Door deze elkaar versterkende factoren valt ouderenzorg meer en meer op te vatten als een geheel van voorzieningen voor zowel wonen, zorg als diensten, die onderling worden afgestemd op de behoeften van ouderen. Dit is het einde van het traditionele verpleeg- en verzorgingshuis. Nieuwe concepten zijn nodig en de contouren ervan

worden op dit moment alom zichtbaar. Vereniging Het Zonnehuis en Stichting 200 jaar Academisch Ziekenhuis Groningen hebben het initiatief genomen om te komen tot de publicatie van een omvangrijk, rijk geïllustreerd overzichtswerk over de architectuur van de ouderenzorg. Behalve een historisch overzicht worden ook de ontwikkelingen nu en in de nabije toekomst behandeld. De uitgave moet eind 2008 verschijnen.

Vereniging NedRai

RAI staat voor Resident Assessment Instrument. Het is een onderdeel van InterRAI internationaal ontwikkelde vragenlijst die als instrument gebruikt wordt om de zorgbehoefte van een cliënt vast te stellen en de geleverde zorg te registreren. Het systeem wordt nu al in meer dan vijftig landen gebruikt. De kern bestaat uit wetenschappelijk onderbouwde vragenlijsten. De uitkomsten leveren objectieve informatie over de kwaliteit van zorg, de zorgzwaarte, verbeterpunten en rapportage aan verzekeraars. Met behulp van de internetapplicatie – RAIview – worden de vragenlijsten geregeld bijgesteld. Via de internetapplicatie worden de gegevens in een centrale database verzameld en anoniem gebruikt. Vereniging NedRAI wil het gebruik van RAI en de webapplicatie bevorderen. De leden bestaan

⁴ w.o.: Actiz, Agora, Ouderenbonden, MOgroep, TU Kampen, Reliëf

⁵ stimuleringsprogramma innovatieve regionale initiatieven, deskundigheidsbevordering beroepskrachten, begeleide intervisiegroepen, deskundigheidsbevordering vrijwilligers, interdisciplinaire kenniskringen organisatorische randvoorwaarden, webcommunity, themabijeenkomsten, vraagbaak, publicaties.

uit zorgbedrijven uit Nederland en België. Vereniging Het Zonnehuis heeft het project vanaf de start in 1997 geregeld financieel ondersteund.

Zonnehuis Academie

De Zonnehuis Academie is een kenniscentrum dat zich bezighoudt met leer- en ontwikkelingsvragen. Doel is om de ontwikkeling van de organisatie en de kwaliteit van de zorg en dienstverlening te bevorderen zowel op korte als op lange termijn. De Zonnehuis Academie werkt vooral, maar niet uitsluitend voor de Zonnehuis Groep. Onder het motto 'leren van en met elkaar'.

Binnen de Zonnehuis Academie is in de afgelopen jaren een aantal scholingsactiviteiten ontwikkeld. Te noemen valt:

- de workshops 'professionals in een nieuwe wereld', bedoeld voor professionele beroepsbeoefenaren;
- 'orkestratie van de communicatie', bedoeld voor communicatie en pr- medewerkers;
- vrouwen in managementfuncties, bedoeld om vrouwen te stimuleren door te stromen naar een hogere functie;
- een leertraject 'perspectief in werk en loopbaan', bedoeld voor medewerkers die zich willen bezinnen op hun toekomst in de organisatie,
- leergang 'onze koers naar nieuwe ouderenzorg'. Deze leergang wordt sinds twee jaar in samenwerking met VU-Windesheim georganiseerd.

Workshops en leertrajecten blijken aan een behoefte te voldoen en worden zeer positief beoordeeld. De leergang 'onze koers naar nieuwe ouderenzorg' is in 2007 voor de vierde maal georganiseerd en opnieuw succesvol afgesloten met de presentatie van projecten, die gericht waren op verbeteringen van organisatorische aard met het specifieke doel bouwen aan de kwaliteit van zorg en welzijn van bewoners. In voorbereiding is een seminar voor toezichthouders, waarin informatie over nieuwe ontwikkelingen inzake Good Governance centraal staat.

In 2007 is onderzocht op welke wijze kennis, vaardigheden en ervaring gedeeld kunnen worden via een netwerkstructuur. Deze zogenaamde Communities

of Kenniskringen maken kennis en informatie binnen de Zonnehuis Groep toegankelijk via internet. Een Community of Kenniskring kan gedefinieerd worden als een gemeenschap waarin de leden een gezamenlijke interesse en belang delen in een specifiek thema en hierover met elkaar van gedachten wisselen. Een Community biedt een platform voor de persoonlijke ontwikkeling. Het project is nog in ontwikkeling. In 2008 wordt onderzocht hoe de te realiseren kennisinfrastructuur de drager van een nieuwe opzet en invulling van de Zonnehuis Academie kan zijn, zowel naar interne als externe doelgroepen.

Onderzoeksgroep

Ook op een heel andere wijze stimuleert Vereniging Het Zonnehuis leren en kennisontwikkeling. Onder het motto 'eigen onderzoek vergroot vakkennis' biedt de Vereniging onderdak aan een eigen onderzoeksgroep. Een club van enthousiaste medewerkers die één ding gemeen hebben: het verrichten van onderzoek dat de zorg aan cliënten in de Zonnehuis Groep ten goede komt. Om elkaar hierin te stimuleren komen zij drie keer per jaar bijeen om ervaringen en kennis uit te wisselen, problemen te bespreken, voortgang te melden en elkaar een hart onder de riem te steken. Zij is daarmee tevens een intervisiegroep waar deelnemers, die eigen onderzoek uitvoerden, opzet en methodologie konden bespreken en feedback kregen. Op deze manier wordt eigen onderzoek gestimuleerd en kennis over het vakgebied vergroot. Vooral als onderzoek uitmondt in publicaties en promoties. Voorzitter is Jan Eefsting, zelf bijzonder hoogleraar aan de VU in Amsterdam, tevens bestuurder van Zorgcombinatie Zwolle. Met de heractivering van het Universitair Verpleeghuis Netwerk aan de VUmc is in belangrijke mate de functie van de onderzoeksgroep komen te vervallen. De deelnemers aan de onderzoeksgroep participeren ook in het Universiteit Verpleeghuis Netwerk. Aan het eind van het jaar werd besloten de onderzoeksgroep tijdelijk op te heffen, met als doel deze op te laten gaan in vanuit de Zonnehuis Academie te organiseren informatieve (thema)bijeenkomsten, waarbij onderzoek en andere informatie wordt gepresenteerd en uitgewisseld.

*Geheimzinnig helder blijft
weldra weer het eenzaam water.*

Op verschillende manieren wordt getracht de relatie met leden en donateurs van Vereniging Het Zonnehuis levend te houden. Via het halfjaarlijkse Zonnehuis Magazine met een persoonlijke brief, via de website en de jaarlijkse Algemene Vergadering, via het congres Waardige Zorg en rondetafelbijeenkomsten en via projecten en onderzoeken die gesteund worden.

Na bijna 87 jaar na de oprichtingsdatum vergrijst het leden- en donateursbestand van de Vereniging letterlijk en figuurlijk. De mutaties van mensen die overleden zijn of door ziekte en andere gebreken opzeggen, spreken voor zich. Daarom wil Vereniging Het Zonnehuis zich richten op haar 'warme relaties'; mensen die zich vanuit hun professie of hun relatie met iemand die in een verpleeghuis verblijft, betrokken voelen bij het onderwerp waardige zorg. Dus vooralsnog geen grootscheepse publiekscampagne, maar aandacht voor de missie *Inzet voor waardige zorg*. Natuurlijk is het ook mogelijk om geld te schenken aan een specifiek project of onderzoek. Dat kan door een eenmalige bijdrage, maar ook door een structurele bijdrage.

Publicaties

Een aantal publicaties in 2007 hebben veel belangstelling getrokken. De oratie *Maatschappelijk ondernemen in zorg: mythe en werkelijkheid*, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleraar, is op grote schaal verspreid onder bestuurders en toezichthouders in de zorg en bij de overheid. Het boekje *Thuis Wezen, gesprekken over waardige zorg*, is na publicatie in Trouw, de Volkskrant, de websites van Vereniging Het Zonnehuis en Publicarea op grote schaal opgevraagd. De uitgave diende tevens als basis voor de rondetafelgesprekken en de oplage van 1500 stuks is bijna op. De congresbundel *Waardige Zorg* is naar alle aanwezigen en belangstellenden van het congres gestuurd. Genoemde publicaties hebben het thema waardige zorg bij een breed publiek onder de aandacht gebracht. Ten slotte is er een financiële bijdrage gegeven aan de uitgave *Kleinschalig wonen voor mensen met dementie: doen of laten?* van het Trimbos Instituut/EMGO-VUmc en de brochure *Een haalbare kaart* met de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek naar de inzet van 50-plussers in de zorg.

Websites

Voor zowel Vereniging Het Zonnehuis, de Zonnehuis Groep als de Zonnehuis Academie is de huisstijl aangepast en zijn eigen websites ontwikkeld. Door een

klik op het eigen logo kan specifieke informatie opgevraagd worden. Vereniging Het Zonnehuis heeft ook een weblog waar regelmatig een actueel thema aan de orde wordt gesteld. Bezoekers van de website worden uitgenodigd om te reageren, mee te denken en goede suggesties achter te laten. Voor het platform Waardige Zorg wordt een website ontwikkeld om ervaringen van mensen met waardige zorg te tonen; bedoeld om het maatschappelijke debat hierover op gang te brengen en aandacht te vragen voor passende projecten en onderzoeken.

Netwerk

Via het platform Waardige Zorg wordt er maatschappelijke aandacht gevraagd voor de zware zorg in verpleeghuizen. Publicaties schrijven, bijeenkomsten organiseren en het aanspreken van het uitgebreide netwerk dragen hieraan bij. Daarnaast wordt samengewerkt met relaties uit de sector. Op deze manier kunnen initiële kosten voor bijvoorbeeld het opzetten van kenniscentra onderling verdeeld worden. Ook worden ouderenfondsen benaderd om te participeren. Het afgelopen jaar zijn enkele brochures mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van een specifiek ouderenfonds of een relatie uit de sector. Voor het project Excellent Senior Care is Vereniging Het Zonnehuis als opdrachtgever opgetreden richting de stichting Sluyterman van Loo die dit project financieel heeft gesteund. Regiegroep GrijsWerkt heeft daarnaast een bijdrage gegeven aan de realisatie van de bijbehorende informatiebrochure *Een Haalbare Kaart*. Voor het boekje *Thuis Wezen, gesprekken over waardige zorg* is een bijdrage ontvangen van het Maria-fonds namens Gravin van Bylandt Stichting. Vereniging Het Zonnehuis is het afgelopen jaar als participant opgetreden in de pilotfase van De Werkvloer Centraal. Een arbeidsmotivatieproject dat ontstaan is uit wetenschappelijk onderzoek door Anne-Mei The naar het leven en werken in een verpleeghuis, dat geresulteerd heeft in het boek *In de wachtkamer van de dood*. Dit onderzoek is destijds mede mogelijk gemaakt door Vereniging Het Zonnehuis.

MEER „ZONNEHUIS

VOOR HET ZONNEHUIS
LANGDURIG ZIEKEN

ngdurig
en
invaliden

Christelijke Vereniging tot verpleging van langdurig zieken

Protestants-christelijke verpleging

*Waar het, neergedwereld, drijft,
voelt mijn hart, in het bezinnen
van een heimwee oud en groot,*

Het in voorgaande hoofdstukken beschreven werk van het afgelopen jaar, de verdere invulling van waardige zorg, de ondersteuning van onderzoek en projecten, de samenwerkingsverbanden, zouden niet mogelijk zijn zonder een goede organisatiestructuur. Vereniging Het Zonnehuis biedt deze structuur.

“Dames en heren: de Vereniging is aan een volgende fase begonnen, die zeer inspirerend is. Maar om dit alles mogelijk te maken, zullen we nog meer mensen moeten betrekken bij onze inzet voor waardige zorg. Daar gaan we ook aan werken. Eerst in de kring rondom onze Zonnehuizen en later mogelijk breder. De gemeenschap moet groter. Dat geeft ons meer zeggingskracht en draagvlak en kan leiden tot intensieve discussie over de noodzaak van waardige zorg en hoe hieraan te werken. Als dat lukt zullen er, naar ik hoop, naast u meer mensen onze bijeenkomsten gaan bezoeken en met ons communiceren; bijvoorbeeld via de website. Het bestuur heeft vertrouwen in de nieuwe plannen en wil deze graag met u delen”, aldus besloot de voorzitter zijn jaarrede bij de algemene vergadering.

De vergadering werd dit jaar op 8 juni gehouden in de recreatieruimte van Zorgcombinatie Beekbergen. Het was een bijzondere vergadering waarin de directeur uitvoerig stilstond bij de afgesloten reorganisatie en plannen voor de toekomst: inzet voor waardige zorg. “Werken aan waardige zorg vraagt om op verbetering gericht onderzoek en projecten en om actieve verspreiding van de uitkomsten. Onderzoek en projecten worden gegroepeerd rondom enkele thema’s die wezenlijk bijdragen aan waardige zorg. De inspanning is gericht op het verder programmeren van thema’s, de verspreiding van uitkomsten van lopende projecten, via publicaties, de website en de Zonnehuis Academie. De missie van de Vereniging is ambitieus. Tegelijkertijd zijn haar mogelijkheden (financiën en menskracht) beperkt. Daarom is het voor het slagen van de missie van wezenlijk belang dat netwerken en partnerships worden gevormd met personen en organisaties die de missie mede willen dragen of die zich mogelijk al voor hetzelfde doel inzetten. De Vereniging zal deze netwerken verder ontwikkelen, zodat een ‘community of innovation’ ontstaat voor waardige zorg”, aldus de directeur van Vereniging Het

Zonnehuis in zijn toelichting op het werkplan. Na afloop ontstond een levendige discussie. Unaniem ondersteunden de leden het werkplan. Tevens stelden de leden het jaarverslag en de jaarrekening vast, verleenden décharge, en stemden in met de herbenoeming van de bestuursleden, mevrouw drs. I.L. Bergsma MBA-H en prof.dr. L.H. van den Heuvel

Bestuursvergaderingen

In 2007 is het bestuur viermaal bijeen geweest. Na de afgesloten reorganisatie eind 2006, heeft het Bestuur enkele formele zaken in vergadering opnieuw vastgesteld. Deze betroffen het reglement van de directeur en de herziene nota inzake het subsidiebeleid van de Vereniging. Tevens is aan het bestuur definitieve goedkeuring van subsidieaanvragen ten behoeve van wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek en verbeterprojecten voorbehouden. In 2007 zijn de volgende subsidieaanvragen ingediend en goedgekeurd:

- het onderzoek naar determinanten van vermijdbare ondervoeding bij verpleeghuisbewoners;
- de ontwikkeling van een multidisciplinaire richtlijn voor veilige zorg voor mensen met dementie;
- vereniging NedRai ten behoeve van het mogelijk maken om de internetapplicatie landelijk aan te bieden via een beheerorganisatie;
- pilotproject Stichting ZorgDier;
- overzichtswerk over de architectuur van de ouderenzorg;
- aanvullende subsidie FRUX project;
- deelname aan het expertisenetwerk levensvragen en ouderen (Vilans).

Aan het bestuur is tevens de goedkeuring van het jaarverslag en financieel jaarverslag voorbehouden, die vervolgens door de Algemene Vergadering werden vastgesteld.

Bestuur, directie en personele ondersteuning

Bestuur

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2007 was als volgt: [jaar van aftreden](#)

mevrouw drs. I.L. Bergsma MBA-H	2011
de heer K.B. Dijkstra, vice voorzitter, secretaris	2009
de heer drs. B. Heeringa, voorzitter	2010
de heer prof.mr. L.H. van den Heuvel	2011
mevrouw drs. G.E. Hommes-Medendorp MBA-H	2010
de heer mr. G.E.A. Neppelenbroek	2010
de heer mr. Th.O. Vreugdenhil, penningmeester	2008

Personele ondersteuning

De samenstelling van het bureau bestond per 31 december 2007 uit:

prof. dr. M.G. Boekholdt (directeur)
 mevrouw drs. A.R. Dieleman (bestuurszaken en projecten)
 mevrouw D.F. Swart (communicatie en fondsenwerving)
 De financiële administratie wordt verzorgd door mevrouw K. van Heugten.

Commissie van Advies

De commissie bestaat uit prof.dr. J.A. Eefsting (bijzonder hoogleraar VUmc en bestuurder Zorgcombinatie Zwolle), dr. J. Konings, werkzaam aan de stichting VRZ (Zeeland) en prof.dr. M.G. Boekholdt. De commissie is door het bestuur ingesteld en heeft tot taak aanvragen voor subsidie voor wetenschappelijk onderzoek te beoordelen. Criteria waaraan aanvragen om subsidie moeten voldoen, beoordeling en procedure zijn vastgelegd in een nota. De nota is in 2007 aangepast en door het Bestuur in vergadering vastgesteld. De commissie is in 2007 eenmaal bijeen geweest.

ANBI-verklaring

Vereniging Het Zonnehuis wordt sinds 1997 door de Belastingdienst aangemerkt als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Uitkeringen door de instelling zijn vrijgesteld van schenkingsrecht. In 2007 zijn nieuwe regels door de Belastingdienst bekend gemaakt waaraan een instelling moet voldoen om een aanwinsting als ANBI te verkrijgen. Nieuw in deze regeling ten opzichte van de oude is bijvoorbeeld dat iedere ANBI over een actueel beleidsplan moet beschikken dat inzicht geeft in de activiteiten van de instelling en in de besteding van de financiële middelen. Eind 2007 ontving

de Vereniging de beschikking van de Belastingdienst waarin zij wederom als ANBI werd aangemerkt.

CBF Keurmerk

Het is voor het maatschappelijke vertrouwen in fondsenwerving van belang dat het publiek erop kan vertrouwen dat het geld dat via schenkingen en donaties binnenkomt op een juiste manier besteed wordt aan de doelen van die organisatie. Daarnaast mag het publiek erop vertrouwen dat de verslaggeving een correcte weergave is van zowel de verwerving als van de besteding van de middelen. Het CBF keurmerk voor goede doelen in Nederland garandeert dat instellingen die het CBF keurmerk dragen hieraan voldoen. Voor Vereniging Het Zonnehuis reden om dit keurmerk aan te vragen. Met dit keurmerk wil Vereniging Het Zonnehuis zich meer profileren richting notarissen om opgenomen te worden in nalatenschappen. Op dit moment staat Vereniging Het Zonnehuis vermeld in de landelijke notarisagenda en op verschillende websites.

Leden- en donateursbeheer

Begin 2007 is het leden- en donateurbestand ondergebracht in het systeem van Microsoft CRM, een professioneel relatiebeheersysteem met een aantal eigentijdse functionaliteiten, waaronder het verzenden van mailingen via campagnes. Hiermee beschikt de Vereniging over een complete toepassing voor het organisatiebreed inzetten van relatiebeheer, ledenadministratie en fondsenwerving. De overgang van het oude naar het nieuwe systeem is niet helemaal vlekkeloos verlopen. Met name de registratie van lidmaatschapsgelden en donateursbijdragen heeft voor problemen gezorgd. De leden en donateurs die hierover – terecht – geklaagd hebben, hebben van ons een excuusbrief ontvangen. Aan het eind van het jaar waren de problemen opgelost.

Financiën

Het verslagjaar is afgesloten met een positief resultaat. De bestedingsruimte is gebaseerd op het rendement van het vermogen, verminderd met een inflatiecorrectie. In 2007 is €312.986,- besteed aan bijzondere leerstoelen, onderzoek en projecten. Daarnaast is er een investering gedaan in de nieuwe communicatiemiddelen. Uit schenkingen, erfenissen en legaten is €334.695,- ontvangen. Vereniging Het Zonnehuis brengt separaat een uitgebreid financieel verslag uit.

*dat het den dood gaat beminnen
en het leven om den dood.*

Professor Bronkhorstlaan 10
3723 MB Bilthoven

Postbus 680
3720 AR Bilthoven

T 030 229 60 70
F 030 229 60 89
E info@vereniginghetzonnehuis.nl
I www.vereniginghetzonnehuis.nl

**Jaarverslag is een uitgave
van Vereniging Het Zonnehuis**

© Mei 2008
Bilthoven

Fotografie:
Petra van Schaik
Amersfoort

Vormgeving:
BRAYN
Amersfoort

Druk:
Reproka Visuele Communicatie
Amersfoort